

КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ СПОЖИВАННЯ ПОСЛУГ МІСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Зручність пересування населення є неодмінною умовою його активної участі в громадському житті. Більшість виробничих, соціальних і культурних чинників міського життя можуть бути ефективно реалізовані лише в разі існування дієвої транспортної системи, створенню якої мають всебічно сприяти органи місцевого самоврядування. Можливість задоволення практично всіх потреб членів територіальних громад вимагає наявності транспорту.

На наш погляд, необхідно поглибити розуміння умов створення і зміни соціокультурного порядку транспортної повсякденності, зокрема, що оформляються в процесі повсякденних практик професійні субкультури водіїв громадського транспорту, елементи солідарності тимчасових пасажирських спільнот і цивільний потенціал користувачів транспортних послуг.

Повсякденна культура громадського транспорту являє собою ціннісну систему, синтез формальних правил і неформальних домовленостей, в рамках яких складаються статусні взаємодії споживачів і представників транспортної послуги, відтворюються дискримінаційні практики, формуються цінності і норми пасажирського і водійського спільноти, перетворюючись в зразки дій. Громадський транспорт виступає невід'ємним компонентом міської культури повсякденності, оформляючи в рамках особливого колективного досвіду варіації людських відносин, в тому числі характерні ціннісно-символічні і структурні виміри звичних культурних практик. Проблематика соціокультурного аспекту міського громадського транспорту відноситься до предметної області феноменологічної парадигми соціології культури. Русло феноменології намічено Г. Гегелем, що вказав на чуттєвий світ як реальну дійсність, доступну спостереженню і розуміння у взаємозв'язках прояву. Розвиток наукового інтересу щодо світу буденності як прояви культури пов'язано з роботами класиків феноменологічної думки Е. Гуссерль, А. Шюц.

Драматургічний підхід до розгляду соціальної ідентичності та взаємодії у взаємозв'язку з суб'єктивної інтерпретацією, а також фрейм-аналіз І. Гофмана загострюють увагу на проблематиці виконання суб'єктивної ролі. Питання прояви культури на мікрорівні піднімалися в роботах Ф. Тенісу, А. Геннеп, Е. Ліча, К. Манхейм. Працюючи в напрямку соціальної науки, сучасні дослідники А. Бікбов, О. Запорожець, В. Ільїн, Е. Наберушкіна, В. Щєбланова, Л. Яковлев звертають увагу на суб'єктивні значення світу повсякденному житті, на публічність А. Желнина, поведінку людей в місцях міського простору З. Бауман, Р. Сеннет, М. де Серто.

Питання соціокультурних феноменів вивчаються сьогодні в рамках соціології повсякденності, соціальної антропології та етнографії міста, соціології та антропології професій і професійних груп М. Ільїна, П. Романов, Т. Щєпанская, Е. Ярська-Смирнова.

Розгляд культури повсякденності громадського транспорту зачіпає аспект культурного процесу у взаємодії інститутів, цінностей і артефактів Б.Малиновський, К. Леві-Стросс, проблематику соціальних смислів речової середовища В. Вахштайн, О. Гурова, П. Диби, І. Копитофф, Дж. Ло, погляд на правила «загального» місця і тактик поведінки М. де Серто, питання впливу громадськості В. Волков, оформлення манер, правил поведінки Н. Еліас, І. Утехін і довіри В. Звоновский.

Обговорення транспортної культури в аспекті тілесності А. Левінсон, Д. Міхель засновано на ідеях про типові переживання М. Вебер, категоризації тілесності Ж. Бодрійяр, чистоти і небезпеки М. Дуглас, тендерному дисплеї Е. Здравомислова, І. Кон, Є. Омельченко, І. Тартаковська, А. Тьомкіна.

У дослідженнях, присвячених міського простору, тактикам людських переміщень і візуальним аспектам дійсності, акцентуються мережі комунікацій, що зв'язують різні місця і групи людей К. Лінч. Е. Амін, Н. Тріфты міркують на тему міської повсякденності, насичену слідами одночасності, завантаженою просторово-часовими шляхами, відбитками діяльності, історичними слідами, на тлі яких перетворюються звичні зразки мобільності.

У текстах дослідників місто постає як рушійна інсталяція культурного і фізичного простору, наповнена семіотичним змістом Е. Миколаїв, доступна для семіотичної розшифровки суті соціальних значень візуальної символіки в міському просторі С. Гуреев, О. Запорожець, Є. Лавринець, Е. Мещеркіна-Рождественська, В. Семенова, О. Трущепко. З позиції візуальної соціології аналізуються репрезентації повсякденної культури Т. Дашкова, В. Круткин, Е.Ним, А. Усманова, П. Штомпка, розшифровуються когнітивні карти маршрутів громадського транспорту G. Brent Hall, S. Doherty, A. Mondschein, N.Huynh, Smith Wayne W.

Інтерації акторів, відображені на візуальних носіях, подаються для етнометодологічного аналізу текстів Р. Уотсон, інтерпретації фольклорних жанрів С. Неклюдов, Т. Іванова, Н. Кургузова, С. Тихомиров, Н. Рис.

Отже, беручи участь в організації міського життя, громадський транспорт слід вважати дійсно як благо, що надається соціальною державою, але в той же час виступає послугою, яку піддають оцінці. Тим самим виявляється очевидною важливість вивчення задоволеності споживачів різними параметрами громадського транспорту.